

Департамент культури і туризму, національностей та релігій Чернігівської
обласної адміністрації

КЗ «Чернігівська обласна бібліотека для дітей ім.М.Островського»

Письменники Чернігівщини – дітям!

Примітка юному читачеві!

І кожна стежка – шлях!

75 років від дня народження Леоніда Гордана.

Чернігів-2016

Найтяжче бути князем
над собою,
в собі народ носити —
як Христа...

Леонід Горлач

Великі поети, за висловом Максима Рильського, завжди є сучасниками для нових поколінь. Такий поет, прозаїк, публіцист, лауреат Національної премії імені Т. Г. Шевченка - Леонід Горлач.

Він народився 4 квітня 1941 року у мальовничому містечку Ріпки, що на півночі Чернігівщини. Саме п'янке повітря лісу та кришталева прозорість поліських річок та озер подарували поету міцне здоров'я, оптимізм та віру у добро.

Згадує письменник: «Але так сталося, що батько Никифор Григорович Коваленко, інвалід від дитинства, з початком війни не був узятий до армії, а тому разом із матір'ю змушений був перебиратися підводою разом із старшим за мене братом Іваном та мною, голопуцьком, на материну батьківщину – в село Червоний Колодязь Ніжинського району. Так ми й осіли назавжди в цьому польовому сільці, яке колись носило назву Горлачів хутір та Панська Криниця».

Змалечку любив змагання: прудко бігав, добре стрибав, любив грати у футбол, волейбол, плавати. А тому був справжнім ватажком серед одноліток. По закінченні семирічки, Леоніду довелося ходити три роки пішки до сусіднього села Монастирище. Зате, як згадує письменник: «... це допомагало спортивному гарту, який донині допомагає мені змагатися зі старістю».

По закінченні школи, у 1958 році майбутній поет вступив до Ніжинського педінституту на філологічний факультет. По закінченню навчання у ВУЗі – деякий час викладав у Ніжинській школі № 1, але швидко зрозумів, що викладач це не його покликання.

Все більше затягувала літературна стежка. Писати Леонід почав ще зі шкільних років, десь з п'ятого класу. З радістю відвідував бібліотеку. Де зачитувався Шевченком

та багатьма іншими поетами. Коли хлопець навчався у сьомому класі, у Лосинівській районній газеті вперше були надруковані вірші. Як згадує поет: «Особливо таємничий світ творчості відкрився мені в студентські літа, бо там була чудова літературна студія, якою керував талановитий вчений, нині член-кореспондент НАНУ Дмитро Наливайко. Тоді студійцями були Євген Гуцало, Володимир Мордань, Петро Пулінець, Василь Щербонос та іже з ними».

Перша збірка віршів Леоніда Горлача «Сонце в зиницях» побачила світ 1965 року після демобілізації автора із армії. Перші свої видання Леонід Никифорович підписував своїм справжнім ім'ям – Леонід Коваленко (адже Горlach – це псевдонім).

1969 року побачила світ книжечка віршів для дітей «Зелений букварик»:

На зеленому городі
Огірки зростають горді.
Напинає хустку
Літо на капустку.
Кавуни та гарбузи
Розляглися, мов тузи.
Сповнені гордині
Солодухи-дині.
Справді – наче в букварі,
Що читали школярі.
Грицю ж показали.
- Ще малий, - сказали.
Не біда, що малий.
Буде підростати
І чарівний город
Буде поливати.
Поливайка срібно грає:
Гриць город свій поливає –
Зелений буквар.

З цікавістю читають діти і про маленьку Наталочку, яка пасе гусей «у полі край села», і про роботящу дівчинку Клаву, яка повисмикувала бур'яниська, що росли навколо криниці, і про рибалку Івасика.

Скільки славних і трагічних сторінок було в українській історії... Скільки лишилося прекрасних легенд, пісень, дум про сивочолі часи України. Саме на основі цих легенд Леонід Горлач написав ще одну книжку для дітей «Чумацький шлях», яка розрахована на дітей середнього та старшого шкільного віку:

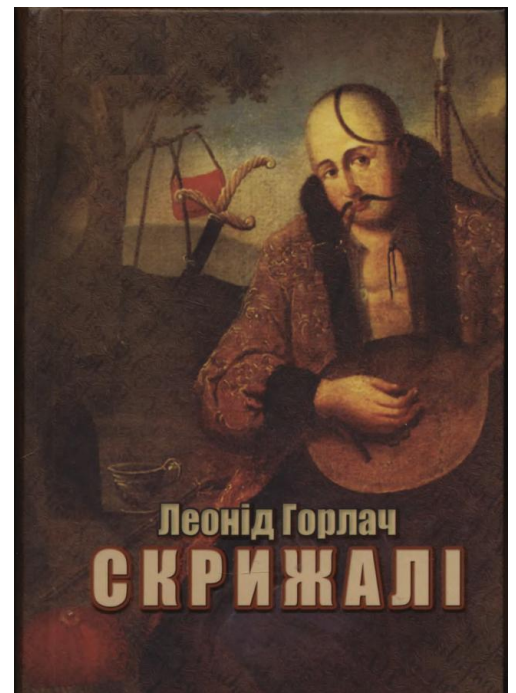
Сидить Чорний у ложниці,
А в очах туман.
Хоче взяти в наложниці
Донечку каган.
Сидить Чорний, шепче:

- Годі

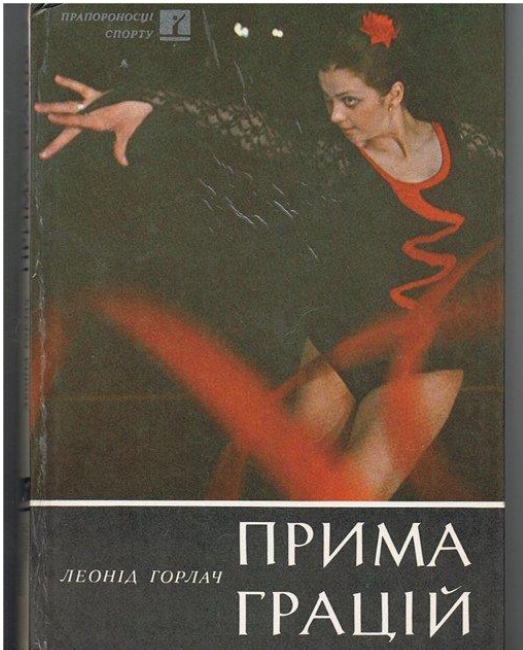
Пити кров із краю!
Не змарніть дівочій вроді...
Кагана скараю!...

Декілька книжок Леонід Горлач присвятив юним героям, захисникам України у Другій світовій війні – це «Діти слави», «Пелюстка живого вогню», художньо-документальна повість «Бурани». 1988 року побачила світ повість Леоніда Горлача «Золота пора» про підлітків, формування їхніх характерів.

Деякий час письменник працював у ніжинській газеті «Під прапором Леніна», вже значно частіше друкується в інших періодичних виданнях. «Якось одного дня отримав я телеграму з Києва із Спілки письменників, а в ній довгий перелік прізвищ секретарів авторитетної тоді організації і прохання: «Просимо прибути до Києва, з вами хоче познайомитися Олесь Гончар». Де й подівся мій грип! Другого дня я вже їхав на приміському поїзді й не знаходив собі місця. Отоді відбулася пам'ятна розмова, Олесь Терентійович повідомив, що прочитав мої вірші для журналу «Вітчизна» і запропонував подавати документи до письменницької Спілки. Того ж дня дали мені рекомендації Євген Гуцало (заночував я у свого друга літ студентських), Іван Драч, що жив із ним в одній квартирі, і добрий земляк Абрам Кацнельсон. А ще через якийсь місяць мене привітали тим же секретарським списком із вступом до Спілки письменників».

І надалі, як згадує письменник, він відчував міцну підтримку свого старшого наставника і учителя – Олеся Терентійовича, аж поки Гончара, після видання його «Собору» не почали переслідувати. Наш герой також тікав від переслідувань – і разом із своїм другом Станіслав Тельнюком поїхав працювати на БАМ.

Згодом, після «відлиги», Леонід Никифорович працював заступником директора й директором Бюро пропаганди художньої літератури Спілки письменників. Літературні жнива також давали гарний врожай. Але на той час був ще літературний критик із таким само ім'ям – Леонід Горлач. Отже. Коли почалася плутанина, наш герой вирішив взяти псевдонім. Тому наступна збірка «Лебеді» вийшла під подвійним ім'ям Горлач-Коваленко (Горлач – дівоче прізвище матері Леоніда Никифоровича). А вже третя збірка віршів вийшла під іменем Горлач.

Отже, на сьогоднішній день автор має понад сорок книг – здебільшого лірика, невеликі поеми. Один із небагатьох Леонід Никифорович пише віршовані романи, яких у нього вже шість. Автор занурюється в українську історію, наче сам проживає її знову і знову.

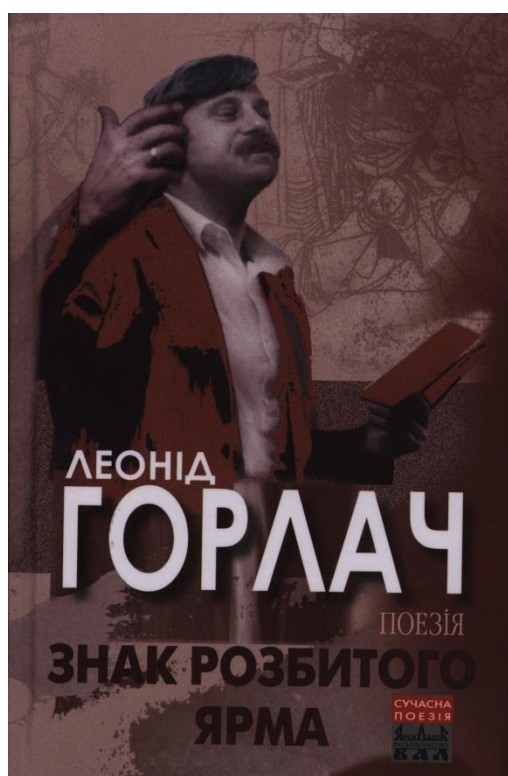
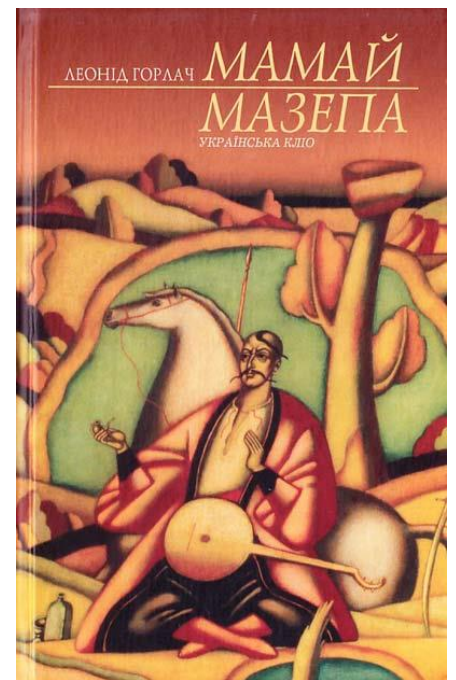
За словами Володимира Коскіна, діапазон історично-поетичних досліджень поета вражає: роман «Ніч у Вишгороді» – про діяння великого князя Ярослава Мудрого; «Перст Аскольда» подає цілком достовірну версію того, що перша спроба хрещення київських русичів була на 132 роки раніше за Володимирову акцію; у романі «Слов'янський острів» Горлач практично першим у нашій літературі виписав картину героїчної боротьби чеських патріотів-гуситів проти римських хрестоносців, особливо висвітливши роль українців на чолі з Новгород-Сіверським князем Сигизмундом Корибутовичем; «Чисте поле» – про діяльність уславленого кошового Запорозької Січі Івана Сірка; романи «Мазепа» і «Мамай» своєрідно обрамляють епічний цикл творів Леоніда Горлача: перша робота присвячена героїчній і трагічній постаті української історії, друга – поетична імпровізація про легендарного козака характерника, котрий став символом українського духу.

Окрім лірики й поетичного епосу, написав і видав кілька прозових книг, художньо-документальні дослідження. Має на творчому рахунку й два літературознавчі дослідження, багато перекладав інших поетів. Книги лірики та окремі вірші побачили світ у перекладах на десятки мов світу.

Леонід Горлач має декілька престижних нагород - медаль «За трудову доблесть», Почесну Грамоту Президії Верховної Ради Грузинської РСР, медаль «За будівництво Байкало-Амурської магістралі», Лауреат Республіканської премії ім. М.Островського, Всеукраїнської премії ім. І.Нечуя-Левицького, Міжнародної премії ім. Г.Сковороди, Фундації д-ра М.Дем'яніва «Мир і свобода для України», ім. А.Малишка.

Сьогодні письменник, окрім літератури. Активно займається і громадською роботою, пропагує українське слово і українську історію, працює головним редактором газети столичного Чернігівського земляцтва «Отчий поріг».

Дуже болить письменнику доля України, її мова, історія: «Убиває Україну як державу повсюдна зневага до української мови. Дехто каже, що її взагалі не було. А звідки ж узялися тисячі неповторних українських пісень, де рідне слово виграє всіма барвами, звідки прийшли до нас неповторні казки? Отже, у нашого народу є об'єднавча основа, на якій можна зводити державу».

Значним здобутком сучасної української літератури можна вважати нову книгу лірики Леоніда Горлача «Знак розбитого ярма». Це висока лірика зрілого майстра, в якій відбиті всі складні процеси, що відбуваються в українському суспільстві, роздуми про сенс людського буття, це афористичні крилаті образи, викінчена музика слова, уболівання за долю Батьківщини.

Наш час ніхто вже не повторить –
Чи ти плазуєш, чи з крильми.
Колись Господь і нас зашторить
Габою вічної п'їтьми.
Але проблісне й крізь шпаринку,

Як відпускна для наших душ,
Хто жив за праведну скоринку,
а хто – за кров'ю вкритий куш.

У передмові до книги поезій «Знак розбитого ярма» лауреат Шевченківської премії, відомий літературний критик Михайло Слабошпицький, підсумовуючи творчий шлях письменника у літературі, зазначив: «Як на мене, то саме книжки Леоніда Горлача дають вдячний матеріал для спостереження про те, як послідовно усвідомлює поезія весь драматизм людського існування».

Саме за книгу лірики та поем, написаних впродовж кількох ближніх років, «Знак розбитого ярма» наш земляк, видатний поет сучасності Леонід Никифорович Горлач 2013 року отримав найвищу премію України – Національну Премію імені Т.Г.Шевченка.

Тож нумо в море! В море, аж туди,
Де ми колись ще рибами гуляли,
Де наших дум тодішніх милі лали
Ще проглядають солоно з води.
Давай протнемо простір вглибину –
Ту голубінь, задимлені блавати,
Підводних хмар засушені накати,
Захмарних вод натоми забарну.
Там давні наші друзі, там живе
Начало бунтівливе грозове,
Ми так дорожимо ним тут, на суші.
Тож нумо в море! Хай черговий вік
Нам в спину поглядає з-під повік,
Аж доки не поринуть в море душі.

Борис Олійник так написав про творчість нашого земляка: «Найпомітнішим в усій сучасній українській літературі є цикл епічних поетичних полотен Леоніда Горлача. Такі твори не лише тішать естетичною досконалістю, а й допомагають глибше пізнати історію України, де ще так рясно зяє білих плям та перекручень».

4 квітня 2016 року нашому знаному земляку виповнилося 75 років. Щиро вітаємо з ювілеєм! Наснаги, здоров'я, нових письменницьких досягнень!

Творчий доробок Леоніда Горлача:

Поетичні збірки

«Сонце в зіницях»,
«Танок дощу»,
«Четвертий вимір»,
«Світовид»,
«На відстані душі»,
«Десант у квітень»,
«Знак розбитого ярма»

Історичні поеми та романи

«Ніч у Вишгороді» — історична поема,
«Слов'янський острів» — історичний роман,
«Чисте поле» — історичний роман у віршах,
«Перст Аскольда» — роман у віршах,
«Руїна (або життя і трагедія Івана Мазепи)» (2004) — історичний роман у віршах

Книжки для дітей

«Зелений букварик»,
«Чумацький шлях»,
«Дивна мандрівка»

Повісті

«Буран»,
«Золота пора»

Літературно-критичні нариси

«Платон Воронько»,
«Павло Усенко»

Документальні повісті-репортажі

«Магістраль века»,
«От Днепра до Амура»,
«Дальневосточное кольцо» (у співавторстві з С. Тельнюком),
«Прима грацій».

Відзнаки

Почесною грамотою Президії Верховної Ради Грузинської РСР,
медалями «За трудову доблесть» та «За будівництво Байкало-Амурської
магістралі».

Делегат XXI з'їзду комсомолу України.

Лауреат

Національна премія України імені Тараса Шевченка 2013 року за збірку поезій
«Знак розбитого ярма»;
Республіканської премії ім. М.Островського;
Міжнародної премії Фондації доктора М.Дем'яніва «Свобода і мир для України»;
Всеукраїнської премії ім. Нечуя-Левицького, ім. М.Коцюбинського;
Міжнародної премії ім. Г.Сковороди, В. Винниченка;
премія журналу «Дніпро» ім. А.Малишка.

Література про Леоніда Горлача:

1. Авдеєнко, В. ...І ніжний голос Горлача / В. Авдеєнко // Отчий поріг. – 2011. - № 4. – С. 10-11.
2. Гальченко, Яків. Поет – як знак розбитого ярма / Я. Гальченко // Голос України. – 2013. – 8 грудня. – С. 22.
3. Горлач, Л. Я двічі вмер, щоб нині втретє жити / Л. Горлач // Гарт. – 2011. – 7 квітня. – С. 12.
4. Горлач Леонід (Коваленко Леонід Никифорович) // Письменники Радянської України 1917-1987: біобібліогр. довідник / авт.-упор. В. К. Коваль, В. П. Павловська. – К.: Радянський письменник, 1988. – С. 156-157.
5. Горлач, Леонід. Над погубою духу – знак розбитого ярма / Горлач, Леонід; спілкувався В. Коскін // Літературна Україна. – 2013. - № 5, 31 січ. – С. 10.
6. Дзюба, Сергій. Совесть нації / С. Дзюба // Деснянська правда. – 2013. – 23 травня. – С. 5.
7. З нагоди 70-річчя Леоніда Горлача // Деснянка вільна. – 2011. – 9 квітня. – С. 12.
8. Змак, Р. Колишній рекордсмен області з бігу на середні дистанції став автором сорока книг, лауреатом престижних літературних премій / Р. Змак // Чернігівський вісник. – 2001. – 5 квітня. – С. 14.
9. Іванов, Д. Рідне жито / Д. Іванов // Гарт. – 2001. – 6 квітня. – С. 12.
10. Ковалець, Я. Четвертий роман Леоніда Горлача / Я. Ковалець // Чернігівський вісник. – 1995. – 24 лютого.
11. Коваль крицевого рядка // Літературний Чернігів. – 2013. - № 1. – С. 168-170.
12. Козак, С. Леонід Горлач: «Література – стан душі» / С. Козак // Літературна Україна. – 2010. – 12 серпня. – С. 1, 6.
13. Кочевський, В. Зичу нового старту / В. Кочевський // Літературна Україна. – 2001. – 5 квітня. – С. 4.

14. Леонід Горлач // Віщий гомін: українська поезія другої половини ХХ ст. / упор., передм. та есе про поетів М. О. Сороки. – К.: Грамота, 2003. – С. 43-54.
15. Леонід Горлач // Пастухи квітів: антологія інтимної лірики. – Чернігів, 1999. – С. 29-30.
16. Леонід Горлач: поет, прозаїк // Письменники України: біобібліогр. довідник / упор. В. Павловська, Л. Бубнова, Л. Сіренко; ред. Г. Лукова. – К.: Український письменник, 2006. – С. 89.
17. Маринчик, С. Мужність таланту / С. Маринчик // Літературна Україна. – 2008. – 14 лютого. – С. 6.
18. Маринчик, С. Роман у віршах про Мазепу / С. Маринчик // Гарт. – 2005. – 3 лютого. – С. 8.
19. Мойсієнко, А. Поезія – мистецтво високе / А. Мойсієнко // Голос України. – 2008. – 30 січня. – С. 8.
20. Палажченко, В. Під знаком розбитого ярма / В. Палажченко // Літературний Чернігів. – 2013. - № 2. – С. 169-176.
21. Реп'ях, С. І кожна стежка – шлях / С. Реп'ях // Деснянська правда. – 2001. – 3 квітня.
22. Сапон, В. За мотивами народними / В. Сапон // Комсомольський гарт. – 1970. – 5 грудня.
23. Сердюк, П. Із Ніжинських весен: Леоніду Горлачу – 50 / П. Сердюк // Деснянська правда. – 1991. – 3 квітня.
24. Леонід Горлач // Поетичні голоси Чернігівщини / упор. П. О. Сердюк, О. В. Забарний. – Чернігів: Чернігівські обереги, 2003. – С. 173-177.
25. Слабошпицький, М. А мудрість приносить велику печаль...: творчі вершини поета Леоніда Горлача – історичні романи «Мамай» і «Мазепа» / М. Слабошпицький // Урядовий кур'єр. – 2013. – 1 лютого. – С. 13.
26. Слабошпицький, М. Історичний контекст та універсальний зміст / М. Слабошпицький // Голос України. – 2010. – 27 лист. – С. 23.
27. Слабошпицький, М. «Цей час не мій...» / М. Слабошпицький // Літературна Україна. – 2012. - № 30, 9 серпня. – С. 5.
28. Слабошпицький, М. «Цей час не мій»: кілька уваг про Леоніда Горлача і його поезію / М. Слабошпицький // Літературний Чернігів. – 2012. - № 3. – С. 43-49.

Укладач: Казакова Л.М.

Редактор: Вересоцька В.М.

Відповідальна за випуск: Ключ Т.М.